

відтепер закарбовані в меморіальних назвах вулиць, площ, скверів, бульварів дружніх країн Європи і Північної Америки.

Заходи з перейменування об'єктів вуличної мережі допомагають привернути додаткову увагу світової спільноти до реалій повномасштабного військового вторгнення рф в Україну і презентують Українську державу як частину вільного світу.

З огляду на викладене видається перспективним дослідження змін в онімному просторі країн світу в умовах глобалізаційних процесів та воєнних конфліктів.

Література:

1. Дерусифіковані міста: як в Україні перейменовують топоніми 06.09.2022. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15440> (дата звернення: 10.05.2023).

2. Смагіна А. Український шлях: як перейменування вулиць та площ за кордоном допомагає Україні. 19.08.2022. URL: <https://rubryka.com/article/renaming-streets-abroad> (дата звернення: 10.05.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-320-3-11>

«ЯК ДВА КРИЛА НА САМОТІ» (ВАСИЛЬ КОРОЛІВ-СТАРИЙ ТА НАТАЛЕНА КОРОЛЕВА: «ПІЗНЄ ВИЗНАННЯ»)

Ткачук Ю. А.

аспірантка IV року навчання

кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання

Житомирського державного університету імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Із Василем Королівом-Старим і Наталеною Королевою українські читачі почали знайомитись лише декілька десятиліть тому. Поволі повертаються їх імена в українську літературу (як і багатьох письменників кінця XIX початку XX століття, яких розкидало по всьому світу).

Період XIX–XX століття для українських митців художнього слова дуже складний та окутаний таємничістю. Багато поетів та письменників були змушені покинути рідну країну самовільно, декого примусила

влада, а найгірше те, що долі валової частки провідної української інтелігенції взагалі невідомі (пізніше з'ясовано, що вони були репресовані, а точніше – знищені).

Дві творчі, неординарні, талановиті постаті об'єднала доля у Чехії: Василя Короліва-Старого (16.02.1879–11.12.1941) та Наталену Королеву (Кармен-Альфонса-Фернанда-Естрелья-Наталена Дунін-Борковська) (03.03.1888–01.07.1966).

Василь Королів (пізніше взяв собі псевдонім «Старий». Хоча псевдонімів і криптонімів у нього налічувалось до десятка) був у нашій країні відомим громадянським діячем, одним із засновників Української Центральної ради, а також тією особистістю, яка відкрито виступала за незалежність України, за що був змушений залишитись у еміграції під час чергової дипломатичної місії. Та все-таки все життя був і фізично, і морально з Україною (за що і поплатився).

У еміграції Василь Королів-Старий познайомився уже в досить поважному віці із своєю дружиною, Наталеною Королевою.

Наталена Королева мала теж українське коріння (графське походження): до п'яти років проживала у своєї бабусі Теофілі на Волині (с. Великі Борки), пізніше навчалася у Київському інституті шляхетних дівчат. Там юна Наталена познайомилася із відомим композитором Миколою Лисенком.

Накопичення багатьох факторів вплинули на підсвідомість майбутньої письменниці (вона віртуозно описувала українську природу).

Наталена Королева багато подорожувала, була великою інтелектуалкою та мала неабияку вдачу до фантазії. Починала писати французькою та іспанською мовами. Але після знайомства та одруження із Василем Королівом-Старим повністю присвятила себе українській літературі.

Сама авторка у листах зазначала, що саме Василь Королів-Старий «вивів її з інших світів у світ української літератури».

Незважаючи на те, що обоє письменників народилися у глибоко віруючих сім'ях, зокрема батько Василя довгий час був настоятелем православної церкви у с. Диканька (Полтавська обл.), велику увагу приділяли містиці (також провідними темами подружжя була вільна, сильна, самобутня Україна, Україна у світовому контексті, біблійні та євангельські мотиви). Не хетували автори у своїй малій та великій прозі інтертекстуальними зв'язками, які допомагали підкреслити авторський задум.

Цікавим фактом є те, що за фахом ні Василь Королів-Старий, ні Наталена Королева не були пов'язані з літературою (священик, ветеринар та етнограф, історик, археолог).

Одружившись, подружжя оселилося у невеличкому будиночку у Мельнику (Чехія). Вони у еміграції залишилися лише один у одного, адже за незрозумілих їм причин, еміграційна письменницька еліта не сприймала їх «за своїх», особливо Наталену Королеву. Багато хто з митців не розуміли, як «чужинка» може писати про далеку їй Україну. Лише пізніше почали з'являтися прихильники та поціновувачі творчого доробку Наталени Королевої.

Подружжя багато часу присвячувало педагогічній діяльності, зокрема Василь Королів-Старий викладав в Українській господарській академії в Подєбрадах, а Наталена Королева займалася репетиторством французької та іспанської мов, а також писали дитячі твори (на жаль, відчуті щастя батьківства так їм і не судилося, хоча виховували та дарували любов хлопчику інших людей, який вважав їх своїми батьками).

В українське літературознавство Наталена Королева увійшла завдячуючи М. Бабишкіну та О. Мишаничу (наразі іде активне вивчення белетристики письменниці сучасними науковцями). Творчість та громадську діяльність В. Короліва-Старого досліджували дуже багато критиків та літературознавців.

Більшість творів подружжя друкувалися за кордоном, а також їм пощастило друкуватися і у Закарпатті (в той час ця територія входила до складу Чехословаччини).

Все життя, погляди і переконання Василь Королів-Старий і Наталена Королева присвятили Україні. За що і загинув В. Королів-Старий. Після допиту, морального тиску, а також не виключено, що і фізичної сили, письменник, прийшовши додому з чергового допиту гестапо, помер на руках у дружини у коридорі – серцевий напад). Доживала Наталена Королева практично у злиднях, не маючи ніякого належного визнання як митця. Лише після смерті письменниці з'явився інтерес до її колоритних неординарних творів.

Коли Василь Королів-Старий в більшості писав дитячі твори, то Наталена Королева все-таки не могла кардинально відійти від історичних тем. Кожен її подальший твір, чи то великої, чи то малої прози, пронизаний ствердженням, що Україна і український народ є самобутнім та розвиненим, з великим потенціалом та прадавньою культурною спадщиною.

Література:

1. Голубовська І. Виплекані мрією і любов'ю. *Слово і час*. 2002. . № 11. С. 41–45.
2. Ковалів Ю. Літературні силуети. *Слово і час*. 2019. № 2. С. 69.

3. Ковальчук Ю. Інтерпретація образу (символу) тризуба в «Легендах старокиївських» Наталени Королевої. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Вип. 1(92), 2020. С. 6–14.

4. Мишанич О. Повернення. К. : АТ «Обереги», 1997. 336 с. С. 84.

5. Королева Н. Предок: Історичні повісті. Легенди старокиївські / упорядн., авт. післям. та приміток О. Мишанич. Київ, 1991. 334 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-320-3-12>

РЕЛІГІЙНІ НАЙМЕНУВАННЯ В МОВІ РОМАНУ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА «МАРУСЯ»: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Ципердюк О. Д.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Палійчук І. І.

*студентка 2 курсу ОР «Магістр» факультету філології
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Василь Шкляр – відомий український письменник, політично-громадський діяч, у 2000–2004 роках головний редактор видавництва «Дніпро», лауреат багатьох літературних премій, «батько українського бестселера», автор численних книг прози, у тому числі й романів «Залишенець. Чорний Ворон» (2009), «Чорне сонце» (2015), «Маруся» (2014), «Троща» (2017), «Тінь сови» (2019), «Характерник» (2019), які привертають постійну увагу не лише читачів, але й дослідників, зокрема мовознавців.

Мовні особливості прозових текстів Василя Шкляра вже були об'єктом лінгвістичних студій. Так, Ж. Колоїз проаналізувала біблійну алюзію як засіб вираження авторського задуму в романі «Залишенець. Чорний Ворон» [4]. А. Вегеш активно досліджує літературно-художню антропонімію прозових текстів В. Шкляра [2; 3]. У контексті нашого